

Møte for lukkede dører
torsdag den 18. juni 1953 kl. 10.

President: Johan Wiik.

Dagsorden:

1. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om Stortingets samtykke til tiltredelse av en overenskomst om opprettelse av en Mellomstatlig Rådgivende Skipsfartsorganisasjon (innst. S. B.).
2. Innstilling fra den forsterkede skog-, vassdrag- og industrikomite om hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab (Norsk Hydro) (innst. S. C.).
3. Referat.

Presidenten: Presidenten foreslår møtet satt for lukkede dører - og anser det som bifalt.

Videre foreslår presidenten at Regjeringens medlemmer og de i forr.ord. § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet. - Det ansees som bifalt.

For den første saks vedkommende vil presidenten foreslå at ekspedisjonssjef Melander og byråsjef Finn Madsen gis adgang til å delta, og for sak nr. 2 foreslås at byråsjef i Industridepartementet, Gunnar Mo, får adgang til å delta. - Det ansees som bifalt.

Sak nr. 1.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om Stortingets samtykke til tiltredelse av en overenskomst om opprettelse av en Mellomstatlig Rådgivende Skipsfartsorganisasjon (innst. S. B.).

Selvik (komiteens ordfører): Det fremgår både av proposisjonen og innstillingen at det fra norsk side ikke er noe brennende ønske om at den konsultative mellomstatlige skipsfartsorganisasjon som det er tale om, skal tre ut i livet. Tvert imot ser en på organisasjonen, med det formål og virkeområde som den har fått i avtalen av 6. mars 1948, med atskillig skepsis. En ser den mer, nær sagt, som en fare som en må søke å gardere seg imot på best mulig måte, enn som et organ det kan stilles positive forventninger til.

Den reserverte holdning fra norsk side er kommet til uttrykk på alle forberedende trinn, og avtalen ble heller ikke undertegnet av de norske forhandlere ved møtet i Geneve. I de fem årene som er gått siden avtalen ble ført i pennen, er det heller ikke skjedd noe som har gjort betenkelighetene mindre, og noen trang til å medvirke til å få organisasjonen satt ut i livet, gjør seg som sagt ikke gjeldende i Norge. En

ser det tvert imot som maktpåliggende ikke å ta noe skritt som kan fremme iverksettelse av organisasjonen.

Men på den annen side må en være klar over at det står ikke i vår makt å hindre at så skjer, og på alle hold er en enig om at skulle organisasjonen få tilstrekkelig tilslutning ute i verden, er det nødvendig for vårt land å gå med, og det er ønskelig at vi da kommer med like fra begynnelsen av. Det er dette som er bakgrunnen for at Regjeringen har søkt ratifikasjonsfullmakt nå, og at komiteen har stillet opp ganske bestemte forutsetninger for anvendelsen av denne fullmakt.

Det var 32 stater som deltok i Geneve-konferansen. Overenskomsten ble vedtatt av 21 mot 1. Norge sammen med 6 andre land, blant andre Danmark og Sverige, avholdt seg fra å stemme. Organisasjonen skal tre ut i livet når 21 stater har tiltrådt avtalen, 7 av dem må ha en tonnasje på minst 1 million tonn hver. Situasjonen er i dag at 11 land, hvorav 6 med en tonnasje på over 1 million tonn, har gjort ratifikasjonsvedtak. Denne tilslutning tyder ikke på at det er noen alminnelig interesse for å etablere en slik organisasjon. Men det er verd å notere seg at blant dem som har ratifisert avtalen, finner en så å si alle større skipsfartsnasjoner utenom Norge: England, De forente stater, Canada, Frankrike, Hellas og Nederland, og det er grunn til å tro at et initiativ fra et eller flere av disse land kan komme til å sette fart i saken.

Behovet for en mellomstatlig skipsfartsorganisasjon som et rådgivende organ for FN, kan selvsagt vurderes forskjellig, både rent prinsipielt og praktisk-politisk. Jeg finner ingen grunn til i denne redegjørelse å veie pro og kontra. Når det fra norsk side er vendt den kolde skulder til organisasjonen, skyldes det at formålsparagrafen, gjengitt på side 2 i innstillingen, ikke er tilfredsstillende fra norsk synspunkt. Allerede ved litra a) kan det settes et stort spørsmålstegn:

«Samarbeid mellom regjeringene med hensyn til statlig regulering ...»,

og likeså den neste oppgave som er nevnt i dette litra,

«... ordning av alle slags tekniske spørsmål som berører den internasjonale skipsfart,»

kan, så lenge tingene ikke er klarlagt nærmere hverken i avtalen eller i forarbeidene, bety hva som helst.

Men alvorligere enda er det innbyrdes motstridende formål som skisseres i litra b):

«å virke for opphevelse av diskriminerende tiltak og unødige restriksjoner fra regjeringenes side med hensyn til den internasjonale skipsfart, slik at skipsfartstjenesten blir fritt tilgjengelige for verdenshandelen uten diskriminering.» -

Det som der er sagt, faller helt sammen med norsk syn og norske interesser. Men fortsettelsen er ikke fullt så hyggelig:

- «Hjelp og støtte som en regjering gir for å hjelpe opp sin nasjonale skipsfart eller av sikkerhetsgrunner, innebærer ikke i seg selv diskriminering forutsatt at slik hjelp og støtte ikke bygger på tiltak som tar sikte på å begrense adgangen for alle lands skip til å ta del i den internasjonale handel.»

Komiteen ser det slik, at med denne formulering er nasjonale støttetiltak legalisert på en ytterst betenkelig vis. Selv om nasjonale støttetiltak ikke fremtrer som direkte flaggdiskriminering, er det fare for at de for norsk skipsfart vil ha de samme virkninger.

I innstillingen peker også komiteen på at de egentlige skipsfartsnasjoner, de som har maritime tradisjoner og for hvem skipsfarten er en hovednæring, vil bli i mindretall i organisasjonen, og dette vil sannsynligvis gjøre den mindre skikket som internasjonalt forum for drøftelse av skipsfartsspørsmål. Nå, denne innvendingen ville selvsagt ha veiet langt tyngre hvis organisasjonen var tillagt virkelig avgjørende myndighet. Det er den ikke, den skal ha rådgivende status. Men en kan etter min oppfatning likevel ikke se bort fra den mulighet at et slikt møtested kan komme til å utvikle seg til noe av et nervekrigssentrum for norsk skipsfart. Rederforbundet er inne på det i sin uttalelse, som en vil se av innstillingen. Det viser blant annet til transportfederasjonens kongress i fjor, som uttalte at organisasjonen ville være av betydning for internasjonal regulering av tonnasje, slik at tonnasmengden blir avpasset etter behovet. En slik plan må nødvendigvis lede til et kvotesystem som Norge ikke kan være interessert i. Og ellers kjenner vi til at det fra tid til annen har hevet seg røster ute i verden for at verdenstonnasje burde fordeles på landene etter deres transportbehov.

En behøver kanskje ikke legge så stor vekt på slike uttalelser, en kan karakterisere det som kandestøperi, men det er allikevel en kjensgjerning at det er ikke så få land, spesielt blant dem som en kunne kalle underutviklede, som legger sin skipsfartspolitikken nokså nær opp til det prinsipp som er nevnt her. Og tar en så i betraktning de vanskeligheter som norsk skipsfart møter ute i verden fra land som subsidierer sine flåter både når det gjelder drift og anskaffelse, og som prefererer sin tonnasje på mange slags vis, er det ikke så vanskelig å forstå at en fra norsk side føler et visst ubehag likeoverfor dette prosjekt med en mellomstatlig rådgivende skipsfartsorganisasjon, så uklart som dens formålsparagraf er skissert.

Men her får en jo igjen ha klart for seg at det står ikke i vår makt å hindre en slik utvikling. Skulle organisasjonen tre ut i livet, må det være maktpåliggende fra et norsk synspunkt å søke å begrense organisasjonens oppgaver fra begynnelsen av til det som har direkte og umiddelbar sammenheng med rask og effektiv og sikker transportservice til beste for den samlede verdenshandel. Vi må gjøre hele vår

innflytelse gjeldende for at et slikt prinsipp, som vel må være det eneste rasjonelle, blir gjort gjeldende.

Som en vil se av innstillingen, legger komiteen vekt på at Norge, til å begynne med ihvertfall, er sikret en tilfredsstillende representasjon i organisasjonens organer, i styre og råd, og en håper at dette skulle gi en viss garanti for at norske interesser kan bli ivaretatt så godt som det overhodet er mulig.

De merknader som komiteen har gjort, og den konklusjon som den er kommet til, skulle ellers ikke trenge noen forklaring eller kommentar fra min side. Vi er enige med Regjeringen i at skulle organisasjonen utenom de skandinaviske land få den tilslutning som er nødvendig for å bli satt ut i livet, da bør avtalen fra det øyeblikk dette er på det rene, men også først da, bli ratifisert også av Norge, slik at vi kan komme med fra begynnelsen av.

Ratifikasjonsfullmakten gis med henblikk på at en slik situasjon kan oppstå mens Stortinget ikke er samlet. Vi tenker i første rekke på hva som kan inntreffe i tiden fra dette storting har gått fra hverandre og til det nye storting er trått sammen. Men premissene er formet med henblikk på en stående fullmakt for de perioder da Stortinget ikke er samlet. Oppstår ikke behovet for å ta spørsmålet opp til realitetsavgjørelse mens Stortinget er fraværende, går komiteen ut fra at det vil finne rådslagning sted mellom Regjering og Storting før fullmakten benyttes. For min del vil jeg også finne det naturlig at Regjeringen, i fall spørsmålet ble aktuelt når Stortinget ikke var samlet, innkalte den utvidede utenrikskomite til rådslagning.

Det er en vanskelig og delikat sak dette her, men vi har funnet fram til en enstemmig innstilling, og med den avveining som har funnet sted, og med de forutsetninger og forbehold som komiteen har knyttet til vedtaket, og som Utenriksdepartementet har godtatt ved de drøftelser som har funnet sted mellom utenriksministeren og sakens ordfører, skulle jeg tro at Stortinget noenlunde trygt kan følge innstillingen.

Moseid: Det fremgår av proposisjonen og innstillingen at det knytter seg ganske alvorlige betenkeligheter til Norges tilslutning til denne skipsfartsorganisasjon som her behandles. Ordføreren har nå nærmere presisert enkelte av sidene ved disse betenkeligheter. For mitt vedkommende var betenkelighetene så store at jeg til å begynne med ikke fant å kunne slutte meg til den konklusjon som her foreligger. Men slik som premissene nå er formet, har jeg allikevel funnet det forsvarlig å være med, og jeg har forstått det så at disse premisser er formet i forståelse med Regjeringen. Jeg vil særlig feste oppmerksomheten ved hva komiteen uttaler på siste side. Det heter der:

«Komiteen går ut fra at når Regjeringen nå søker ratifikasjonsfullmakt, er det med henblikk på den eventualitet at organisasjonen kan bli etablert uten

skandinavisk medvirken mens Stortinget ikke er samlet, og under denne bestemte forutsetning finner komiteen å måtte tilrå ratifikasjonsfullmakt. Melder ikke spørsmålet seg på denne måte, mens Stortinget ikke sitter sammen, går komiteen ut fra at det finner rådslagning sted mellom Regjeringen og Stortinget og dets organer før fullmakten benyttes.»

Her tror jeg komiteen i forståelse med Regjeringen har tatt de sikkerhetsforanstaltninger som det vel er mulig å kunne ta når man ikke rent prinsipielt vil motsette seg en slik avtale, og jeg har derfor funnet å kunne slutte meg til innstillingen.

Hambro: Jeg har intet å føye til det som står i innstillingen og til ordførerens redegjørelse for den, unntagen det ene at innstillingens konklusjon neppe er helt overensstemmende med innstillingen. Der burde ha stått at «Under de forbehold som er nevnt i innstillingen, samtykker Stortinget i» osv. Men jeg går ut fra at utenriksministeren er helt på det rene med at det er den enstemmige komites forutsetning for ratifikasjon.

Når jeg ba om ordet, var det imidlertid for å understreke et spesielt forhold som vil kunne berede Norge mange vanskeligheter. Det gjelder avgrensingen av de felter hvor internasjonale overenskomster med fordel kan slutes, en avveining av hvor der kan slutes generelle internasjonale overenskomster og hvor der alene bør slutes multilaterale internasjonale overenskomster. Der er ingen tvil om at norsk skipsfart er meget sterkt truet i dag internasjonalt sett, og jeg vil minne om hvorledes norsk hvalfangst stadig er gått relativt tilbake på grunn av internasjonale overenskomster som Norge til dels har vært innbyder til, og som Norge i stor troskyldighet har vært med på - ikke i den nuværende utenriksministers tid, men i eldre tider. Jeg minner om at efter at nordmennene hadde begynt hvalfangst i Antarktis og hadde bygget opp den moderne hvalfangst som Norge var alene om å drive, var det på norsk henvendelse, på grunn av naiv og troskyldig fryktaktighet, at England la en konsesjonsavgift på hvalfangsten i Sydishavet og gjorde vanskeligheter med å få de norske landstasjoner på Syd-Georgia og Syd-Orknøy osv. Det var først efter gjentagne henvendelser fra norsk side at England gikk til disse skritt som det opprinnelig ikke hadde tenkt på. Det var en fornemmelse fra norsk side den gang at vi var for små til å stå alene; og vi har gått videre på den vei, med de resultater som vi alle kjenner.

Når det gjelder denne skipsfartsorganisasjon, er jo forholdet at der har ikke vært noe som helst reelt behov for en slik organisasjon blandt de skipsfartsdrivende nasjoner. Vi har allerede på skipsfartens område når det gjelder det tekniske, en rekke avtaler som er sluttet av Det internasjonale arbeidsbyrå, som har hatt en rekke sjøfartsspørsmål på sitt program og som har arbeidet med dem gjennom mange år. Og jeg minner om at på den internasjonale

arbeidskonferanse i Philadelphia i 1944 kom det frem noen av de krav som har ført til at denne avtale er sluttet. Det var Chile og en gruppe syd-amerikanske stater som ikke har noen skipsfart - ikke fordi de har manglet penger, men fordi de har manglet andre ting - som foreslo at man skulle vedta en resolusjon om at verdens handelsflåter etter krigen skulle fordeles mellom nasjonene i forhold til deres folkemengde, og gang på gang har slike forslag vært oppe. Der holdes så en internasjonal skipsfartskonferanse etter et visst internasjonalt initiativ, hvor der deltar 50 nasjoner, hvorav et ganske ringe fåtall er skipsfartsnasjoner, og der blir så reist krav fra en hel rekke av de nasjoner som ikke driver noen skipsfart og som aldri har hatt evne til det eller vilje til det, det blir av dem reist krav som i virkeligheten har som bakgrunn det syd-amerikanerne tok opp om en fordeling av verdens handelsflåter. Man må jo være på det rene med at en liten nasjon med et så eiendommelig farvet næringsliv som det Norge har, den vil meget lett kunne bli truet ved internasjonale sammenslutninger, hvor vi kommer til å si lite fordi vi bare teller med én stemme og fordi våre interesser er uhyre spesifikke på disse områder.

Vi har gitt vår tilslutning til internasjonale avtaler av en annen art, som den internasjonale hveteavtale, som er sluttet mellom en rekke av de hveteproduserende land og deres viktigste avtagere. Den er altså begrenset, og det har ingen tvang vært og intet press vært øvet for å få andre land med. Der er hveteproduserende land som ikke står tilsluttet, og der er hveteforbrukende land som ikke står tilsluttet. Men med de innskrenkninger der er i organisasjonens alminnelige karakter, tror jeg det er et alminnelig inntrykk at den har virket nyttig og at den har virket gavnlig for Norge.

Det forhold vi står i idag, viser igjen hvor uhyre forsiktige vi må være i vår internasjonale politikk og også i vår opptreden på de internasjonale konferanser. Jeg vil si at både den norske delegasjon som deltok i denne konferanse i Genève, og den norske regjering, har på dette punkt vist forsiktighet og tilbakeholdenhet. Men Norge har jo visse internasjonale tradisjoner, som gjør det meget vanskelig for de norske delegerte ved forskjellige av disse konferanser som beveger seg i almenmenneskelige og vennlige former uten noen dyp og på forhånd gjennomarbeidet innstilling når det gjelder vanskelighetene. Det har vært en fristelse for Norge, naturligvis, bare å være med. Vi har jo behandlet Havana-charteret, vi vet at på en rekke punkter har Norge forlangt rett - man kan jo bruke det uttrykk - til å diskriminere; men når det gjelder en sak som denne, føler vi det som en stor urettferdighet hvis andre vil diskriminere.

Det er av overveiende betydning at man får en koordinering av alle de interesser det her gjelder, og at ikke det enkelte departement eller den enkelte delegasjon opptrer uten en nøye sammenheng med helheten og med de andre departementers og de andre delegasjoners innstilling i de saker det gjelder. Som ordføreren gjorde oppmerksom på, har

en rekke sjøfartsnasjoner ratifisert eller gitt fullmakt til å ratifisere. Der har imidlertid både i De Forente Stater og i England vært en stigende uvilje, ihvertfall innen rederorganisasjonene, mot å benytte fullmakten til ratifikasjon, og der er i Amerika rettet henstillinger til myndighetene om å trekke tilbake ratifikasjonen, efterhvert som det er gått opp for videre og videre kretser at den kan medføre en fare også for Amerikas skipsfart.

Ordføreren har klart understreket og fremhevet de betenkeligheter der er tilstede fra norsk side. Jeg tror at idag er alle angjeldende oppmerksomme på at disse betenkeligheter er der. Og jeg vil håpe at Regjeringen, om den måtte bli utsatt for noe vennskapelig press fordi det kan være avhengig av Norges ratifikasjon hvorvidt avtalen overhodet kan komme i stand eller ikke, da ikke vil gi efter for dette press, ihvertfall ikke uten å ha drøftet saken inngående med den utvidede utenrikskomite og med Stortinget. Det er et varsko for våre næringsinteresser, det valg vi her står overfor, og vi kan være forberedt på at under den kommende utvikling vil der i disse internasjonale konferanser, hvor der alltid vil være et flertall av det som man med et amerikansk uttrykk ville kalle «the have-nots», være en stigende stemning for å bemektige seg de erfaringer, de menneskelige landevinninger som skyldes de nasjoner som har hatt evne og vilje til å gjøre en innsats, mens andre har sovet, i håp om og i påvente av at internasjonale organisasjoner skulle gi de sovende fruktene av de våknes arbeide.

Finn Moe (komiteens formann): Det er riktig nok at det fra norsk side kan være mange betenkeligheter ved å slutte seg til denne organisasjon, men jeg tror dog ikke man skal overdrive selve organisasjonens betydning, og i særdeleshet ikke hva man binder seg til ved å gå med i den. Hvis man leser artikkel 1, formålsparagrafen, vil man se at det er ikke så veldig bindende funksjoner som denne organisasjon skal ha. Det er å være et organ for samarbeid mellom regjeringene, det er å virke for opphevelse av diskriminerende tiltak, å behandle spørsmål vedrørende illojal restriktiv praksis. Så det er vel en særorganisasjon som kommer til å stå i samme klasse som alle de andre særorganisasjoner innenfor De Forente Nasjoner - den internasjonale luftfartsorganisasjon, f.eks., den internasjonale helseorganisasjon, UNESCO osv., kort sagt organisasjoner hvor man ikke søker å presse gjennom vedtak når det er klart at der er nasjoner som ikke vil gå med på dem.

Men grunnen til at jeg forlangte ordet, var vesentlig at jeg ønsket å komme med en del mer generelle betraktninger om dette spørsmål om internasjonalt samarbeid i det hele tatt. Jeg tror i og for seg det er godt at denne sak behandles for lukkede dører, for vi står i en ganske vanskelig situasjon ikke bare med hensyn til spørsmålet om å slutte oss til denne

organisasjon, men med hensyn til vår stilling til internasjonalt samarbeid i det hele tatt. Vi står overfor spørsmålet om å slutte oss til en organisasjon som kanskje ikke er til direkte fordel for oss, og, slik som Rederforbundet har gitt uttrykk for, det kan være mange betenkeligheter ved, men jeg tror at man skal være veldig varsom med derfor å ta avstand fra selve prinsippet om at vi slutter oss til internasjonale organisasjoner, fordi vi kan stå overfor andre tilfelle hvor vi har den aller største interesse av å bli med.

I denne sak står vi overfor et tilfelle av en internasjonal organisasjon hvor det er ganske klart at det er de såkalte befrakternasjoner som er toneangivende. Det er ikke skipsfartsnasjoner. Det er med andre ord forbrukerne som er toneangivende, det er ikke produsentene. Det er, hvis man vil ta enda en sammenlikning, importørene, det er ikke eksportørene. Men jeg tror at man, selv om situasjonen ligger slik an, bør betenke seg lenge og vel før man sier at vi ikke vil være med. Der er nemlig andre internasjonale organisasjoner hvor forholdet kan være det motsatte, hvor vi ikke hører til blant produsentene, men hvor vi hører til blant forbrukerne, hvor vi ikke hører til blandt eksportørene, men blandt importørene, og hvor vi kan ha den aller største interesse av internasjonalt samarbeid. Jeg vil bare peke på en ting, nemlig det arbeid som dels har vært gjort gjennom kanskje ikke så helt formelle internasjonale organisasjoner, men gjennom internasjonale konferanser, for å søke å holde noenlunde rimelig pris på råvarer, et spørsmål som var overordentlig aktuelt etter Korea-krigens utbrudd, og som vi alle sammen vet har hatt en vesentlig skyld i prisstigningen her i landet. Det har vært nettopp blant forbrukernasjonene en meget sterk tendens til å si at her må man få et internasjonalt samarbeid for å søke å få til stabile priser på råvarer på et rimelig nivå. Hr. Hambro nevnte den internasjonale hveteavtale. Kanskje ligger den i en ganske annen gate, men den er til fordel for oss og sikrer oss en stabil pris på en av de varer vi importerer. Og vi kan ta et tilfelle som kanskje ligger helt i samme gate som den internasjonale skipsfartsorganisasjon, den internasjonale luftfartsorganisasjon, som vi har all interesse av, og som gjennomfører bestemmelser som beskytter vår luftfart, som ellers kanskje kunne ha vanskeligheter.

Når det gjelder skipsfartens framtid i det hele tatt, er jeg ganske klar over at den norske skipsfart hevder seg overordentlig godt i konkurransen, og i tilfelle der var et fullstendig fritt tonnasjeområde, ville den vel kanskje hevde seg for all framtid. Men jeg er ikke så sikker på at der ikke kan komme de tider da vi kan ha interesse av internasjonalt regulerende bestemmelser også på skipsfartens område. Jeg tenker f.eks. på om den internasjonale skipsfartsorganisasjon nå skulle bli av og den ville gå ganske sterkt imot den amerikanske 50 % klausulen, ville jo det være noe som ville være til fordel for norsk skipsfart. Og vi kan jo være ganske

klar over at med eller uten organisasjoner, hindrer vi ikke de nasjoner som vil, og som nå vokser fram, som India, Kina osv., i å skaffe seg den skipsfart de vil ha. Og når det først er kommet dithen, tror jeg at om vi da får en alles kamp mot alle, hvor man diskriminerer hensynsløst, hvor man subsidierer sin egen skipsfart, hvor man sier at nasjonale laster skal gå på nasjonal kjøp, kan det bli noe vanskelig for Norge å hevde seg, selv om vi har en aldri så utmerket skipsfart. Og da kunne det hende at det ville være en fordel om man hadde internasjonale avtaler som begrenset diskrimineringen og begrenset subsidieringen i det hele tatt.

Jeg tror at vi som en liten nasjon med så forholdsvis store eksport- og utenriksøkonomiske interesser som vi har, generelt må være interessert i et visst samarbeid. Og hvis vi er det, kan vi ikke bare gå med på det samarbeid vi liker. Vi må også være med på det samarbeid som kanskje ikke er så absolutt til direkte fordel for oss.

La meg til slutt bare si at jeg tror at i slike tilfelle som dette, er det bedre at såvel den norske regjering som norske offentlige organer og Rederforbundet og de interesserte organisasjoner tar direkte åpent reservasjoner overfor organisasjonen og sier klart fra om sin stilling, istedenfor at vi skal komme i den stilling, hvor vi faktisk står i dag, at vi underhånden motarbeider dannelsen av en organisasjon som vi har vært med på å holde fram til dåpen og som vi vil slutte oss til hvis den nå blir noe av. Jeg synes det er bedre da å si helt klart fra og ta sine reservasjoner med det samme tanken kommer fram. Det er ikke gjort i dette tilfelle, og derfor er jeg enig i den stilling vi har tatt og helt enig i den innstilling som foreligger fra utenrikskomiteen, og som vel kan summeres opp slik at vi under disse omstendigheter ikke behøver å gjøre noe aktivt for å få organisasjonen i stand. Men jeg tror at for framtiden kan vi tenke litt på de problemer som denne saken reiser.

Bettum: Jeg har med interesse lest den innstilling som foreligger her fra utenriks- og konstitusjonskomiteen, og jeg har med stor tilfredshet konstatert at det er en enstemmig oppfatning at Norge ikke bør gå med i denne internasjonale avtale medmindre visse situasjoner skulle oppstå som så å si tvinger oss til å være med.

Da jeg leste innstillingen, hadde jeg en bestemt følelse av at en annen konklusjon ville vært den naturlige, en konklusjon som jeg forstår at også hr. Moseid var inne på. Jeg vil gjerne gi uttrykk for at jeg synes det er noe betenkelig å gi Regjeringen en fullmakt til ratifikasjon når det er enstemmighet om at man ikke bør slutte seg til. Jeg synes særlig det er betenkelig når jeg har hørt her av ordførerens fremstilling, at dette skal gjelde en stående fullmakt, ikke bare en fullmakt nå når dette Storting går fra hverandre og til neste Storting trer sammen. Jeg synes at det for Regjeringen må være knyttet visse betenkeligheter til å

ha en slik fullmakt. Når man vet og kjenner realitetene i verden, kan man jo lett tenke seg at andre nasjoner, som har interesse av å få Norge med, kan benytte dette. Jeg er dessverre redd for at det vil sive ut at der foreligger en fullmakt, og jeg tror kanskje Regjeringen da ville stå i en svakere stilling enn om man ingen fullmakt hadde hatt.

Jeg leverer jo bare en kort gjesterolle her i Stortinget, og jeg vil ikke oppta noe annet forslag enn det som foreligger. Jeg vil stemme for innstillingen, men jeg har lyst til å gi uttrykk for dette, fordi jeg synes det er en noe betenkelig vei man her slår inn på.

Friis: Etter å ha hørt på debatten, er jeg også blitt bestyrket i den innstilling som hr. Bettum gav uttrykk for, at når man leser innledningen, venter man en annen konklusjon enn den man er kommet fram til. Og etter de betenkeligheter jeg har hørt fra annet hold, særlig den innvending fra hr. Hambros side som jeg syntes var meget berettiget, at konklusjonen jo gir en generell tilslutning mens innstillingen forøvrig er full av betenkeligheter og forbehold, og etter de argumenter for å stemme for proposisjonen som utenrikskomiteens formann gav, som nærmest gikk i den retning at man med sikte på hypotetiske fremtidsmuligheter skulle gi Regjeringen åpen adgang til å ratifisere eller gå med i avtalen - så forekommer alt dette meg iallfall å være så viktige betenkeligheter både av reell og formell art at jeg må si at jeg er blitt mer og mer forbauset over at saken ikke har vært forelagt den utvidede utenrikskomite. Det står i reglementet at «viktige saker bør være drøftet på denne måte», nemlig i den utvidede utenrikskomite, «før det blir gjort vedtak.» Når man har et reglement, bør det vel følges, og det er jo åpenbart etter denne debatten at dette er en meget viktig sak som vi alle er i høy grad i tvil om, og hvor konklusjonen slett ikke stemmer med premissene. Jeg synes da at det ville vært riktig at saken ble oversendt til den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite før det er gjort noe vedtak, slik som det står i reglementet.

Jeg har ikke akkurat noen gjesterolle her, som hr. Bettum, men jeg er jo på fallrepet her, så jeg i og for seg kunne si det samme som hr. Bettum, men etter reglementets ord synes jeg det var en plikt for meg å si dette.

Moseid: Jeg forlangte ordet fordi jeg tror at hr. Bettum har misforstått innstillingen noe, hva der etter min mening klart fremgår av premissene som jeg refererte første gang. Etter de premissene er ikke dette en stående fullmakt for fremtiden, men en fullmakt hvis det skulle skje at denne organisasjon får den tilslutning som skal til for at den kan tre i kraft i den tid da Stortinget ikke er samlet. Hvis det ikke skjer, må Regjeringen komme til utenrikskomiteen og Stortinget og drøfte saken på ny. Så jeg tror at dette skulle være en betryggende form. Jeg har hele tiden gått ut fra og

går ut fra også at utenriksministeren vil bekrefte det, at dette er den ordning som er truffet i forståelse med Regjeringen.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at det har ikke vært enighet om at man uten videre skulle motsette seg en slik organisasjon. Stillingen har jo vært den både i sjømannsorganisasjonene og i Norges Rederforbund at hvis denne organisasjon kom i stand, burde man sørge for å bli med. Og det er altså det standpunkt som komiteen nå har tatt i forståelse med Regjeringen.

Selvik: Etter det hr. Moseid nå har gjort merksam på, er det ikke så mye å tilføye. Jeg vil bare henlede oppmerksomheten på at også Norges Rederforbund er enig i at hvis avtalen får den tilslutning ute i verden at den kan tre ut i livet, bør også Norge være med og være med fra begynnelsen av.

Ellers kan jeg slutte meg til det som hr. Moseid gjorde oppmerksom på. Dette er ikke en blankofullmakt. Regjeringen vil være avskåret fra å ratifisere avtalen når Stortinget sitter sammen, og jeg går også ut fra at selv om Stortinget ikke sitter sammen, vil Regjeringen i egen interesse innkalle den utvidede utenrikskomite til rådslagning om saken.

Det er sagt her at konklusjonen går lenger enn premissene. Vel, det kunne naturligvis være et spørsmål, om man, som hr. Hambro nevnte, skulle ta med i konklusjonen: «Under de forbehold som er nevnt i premissene», eller noe lignende. Men det er ikke skikk og bruk å gjøre det i et vedtak, det virker noe upresist. Jeg var inne på tanken, men jeg fant det helt unødvendig å gjøre det. Når de forutsetninger som ligger til grunn, er presisert så sterkt både i premissene og nå her i debatten, skulle jeg tro at det er helt unødvendig å redigere noe forbehold inn i det vedtak som fattes her.

Det er mulig at hr. Hambro kan ha rett i at man overveier situasjonen både i England og i Amerika, og når Rederforbundet fremdeles inntar en avvisende holdning til tanken om ratifikasjonsfullmakt, henger det vel sammen med at de håper at Amerika kan endre signaler og ta tilbake ratifikasjonen. Nå er vel ikke det så lett å gjøre, og hvilken holdning den nye amerikanske administrasjon inntar, det vet man ikke. Det man må regne med i alle tilfelle, er at nå har den nye administrasjon hatt såpass lang tid på seg at den etter hvert må gjøre seg opp en mening om hvilken politikk den vil følge i denne sak. Det kan komme til å skje i løpet av noen uker, det kan komme til å skje i løpet av noen måneder. En skulle tro at det er atskillig sannsynlighet for at den i løpet av høsten iallfall vil ha gjort seg opp en mening om hva den vil gjøre. Hvis Amerika da presser på sammen med England - som nå i det aller siste har holdt seg tilbake nettopp fordi stillingen i Amerika er så uklar - da frykter jeg for at den situasjon kan oppstå på relativt kort tid at man blir konfrontert med at den organisasjon er klar

til å settes ut i livet. Da ville det være meget beklagelig om Regjeringen ikke skulle være i stand til å ratifisere avtalen slik. At vi da skal være med og være med fra begynnelsen av, er det, som sagt, enighet om på alle hold.

Statsråd Lange: Jeg skal ikke forlenge debatten vesentlig. Jeg vil bare gjerne til hva komiteens formann sa, ha gjort oppmerksom på at under behandlingen av denne sak har det norske standpunkt vært gitt klart uttrykk for helt fra første stund. Det fremgår helt tydelig allerede av første spalte i innstillingen, og det er også gjort utførlig rede for det i proposisjonen. Alt ved de forberedende konferanser gav vi uttrykk for sterk tvil om det overhodet var behov for denne organisasjon. På selve konferansen i Genève arbeidet den norske delegasjon etter instruks for å få avgrenset organisasjonens virkeområde til å bli en organisasjon som skulle stille med rent tekniske spørsmål, og fordi vi ikke fikk vårt standpunkt fram, unnlot den norske delegasjon og den norske regjering å undertegne avtalen i det hele tatt. Stort tydeligere kunne man ikke gi uttrykk for sin reserverte holdning på alle stadier av sakens behandling.

Det er ingen uenighet for så vidt om at vi ikke har noen positiv interesse av å bidra til at denne organisasjon, slik den nå er blitt utformet, skal komme i stand. På den annen side er det, som komiteens ordfører nettopp gjorde oppmerksom på, også enstemmighet på alle hold om at hvis den tross alt likevel kommer i stand, er den en positiv og meget vesentlig norsk interesse at Norge kan komme med fra begynnelsen av og dermed kan bli sikret den innflytelse i organisasjonen som vi har krav på i kraft av vår store tonnasje, og at vi ved å besette de plasser som da vil stå åpne for oss, fra første stund av kan være med på å fastlegge kursen for organisasjonen, slik at den holdes så strengt som mulig til de tekniske spørsmål.

Det blir en taktisk vurdering om en, for ikke å bli utsatt for press utenfra - det var det hr. Bettum tenkte på - skulle ta risikoen på at organisasjonen kommer i stand uten at Regjeringen har fullmakt til å ratifisere. Der er vurderingene noe forskjellige. I rederkretser regner en nå med at det er så lite sannsynlig at det blir det tilstrekkelige antall ratifikasjoner fra nå og til Stortinget trer sammen etter valget, at vi rolig kan la være å søke noen fullmakt. Vi har i Utenriksdepartementet en noe annen vurdering. Vi tror heller ikke det er sannsynlig at det blir et tilstrekkelig antall ratifikasjoner, men vi anser det ikke for utelukket, og det usikkerhetsmoment tillegger vi såpass stor vekt at vi har gått til Stortinget og bedt om å få denne fullmakten.

Det er helt på det rene, som det har vært sagt av komiteens ordfører, av hr. Moseid og andre, at Regjeringen ikke kommer til å bruke denne fullmakten uten å ha rådført seg med den utvidede utenrikskomite hvis Stortinget ikke sitter sammen, og at den vil gå til utenrikskomiteen, og

eventuelt til Stortinget igjen hvis det er ønske om det i komiteen, hvis Stortinget sitter sammen.

Det er selvfølgelig en risiko, som hr. Bettum sa, for at det kan bli kjent at vi har fått denne fullmakten til ratifikasjon, men alle direkte interesserte parter her hjemme er klar over hvor viktig det er at vi ikke utsetter oss for press. Alle norske instanser ute, som stadig blir spurt om vårt standpunkt, har et standardsvar, og det er at saken fremdeles er under overveielse.

Jeg tror forøvrig ikke risikoen for press mot oss er så særlig stor, jeg tror det er andre ting enn akkurat Norges stilling som vil bli utslagsgivende for om man på amerikansk hold til syvende og sist bestemmer seg for å gå videre i arbeidet for å få denne organisasjon til.

Bettum: Etter utenriksministerens nærmere utredning av disse spørsmålene, føler jeg meg endel beroliget. Det som utenriksministeren opplyste, stemmer for så vidt med de informasjoner jeg har, at tiden arbeider for oss i Amerika, om jeg kan si det på den måten, idet man der kommer mer bort fra en overenskomst i den form den nå har.

Jeg ba om ordet bare for å si til hr. Moseid at det ikke er noen misforståelse fra min side. Jeg er fullt klar over at det som Regjeringen etter premissene får, er en fullmakt som er limitert i innhold. Det jeg vil understreke, er at det gis en stående fullmakt i tid, og hvis jeg ikke misforsto sakens ordfører, skulle det være en stående fullmakt også utover den dødperiode man får når dette Storting trer fra hverandre. Jeg ser hr. Moseid rister på hodet, det kan hende at jeg tok feil da jeg hørte på sakens ordfører. Jeg har imidlertid gitt uttrykk for den betenkelighet jeg har, og skal ikke forlenge debatten.

Selvik: Når det gjelder uttrykket stående fullmakt, så gjorde jeg oppmerksom på at premissene er redigert med sikte på at vedtaket kan bli stående som en fullmakt for Regjeringen i de perioder Stortinget ikke er samlet. Det gjelder foreløpig neste halvår. Hvis en ønsker å trekke fullmakten tilbake en annen gang når Stortinget går fra hverandre, er det selvfølgelig full adgang til det, men det behøves ikke noe nytt vedtak hvis situasjonen vurderes som nå.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at overenskomsten om opprettelse av en Mellomstatlig Rådgivende Skipsfartsorganisasjon (IMCO), utferdiget i Genève 6. mars 1948, tiltres av Norge.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra den forsterkede skog-, vassdrag- og industrikomite om hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab (Norsk Hydro) (innst. S. C.).

Ingvaldsen: I denne innstilling er det et mindretall, hr. Gjørwad, hr. Holm og undertegnede, som forbeholder seg å ta opp forslag om at denne proposisjon, nr. 91, ikke bifalles. Vi inntar derved det samme standpunkt som vi har gjort ved tidligere innstillinger når det har vært spørsmål om bevilgning for oppkjøp for statens regning av aksjer i Norsk Hydro. Vi mener fremdeles at dette oppkjøp har liten hensikt, og departementets begrunnelse, «at det antas å være av den største betydning at man søker å sikre norske interesser sterkest mulig innflytelse i selskapet», mener vi ikke gjelder under det nuværende forhold av aksjenes plassering i Hydro. Den norske stat har, som det fremgår av innstillingen, 47,1 pst. av aksjene, og den norske gruppe (en privat gruppe) har 8,6 pst. De aksjene som denne gruppe har, er belagt med den klausul at de ikke kan selges til andre enn staten. De norske interesser i Hydro er 55,7 pst., altså over halvdel, og følgelig har de norske interesser en helt avgjørende innflytelse i selskapet i dag. Om de norske interesser skulle gå opp i 60 pst. eller 62 pst., som vel er det størst mulige hvis de franske aksjer blir holdt utenfor, ville det ikke endre det ringeste på innflytelsen innen selskapet.

Jeg for min del mener også at det er uriktig når en ved denne fremgangsmåten gjør det umulig for private norske aksjonærer å kjøpe opp aksjer i Hydro, det er forbeholdt staten. De pengene som man nå skal bevilge her - det er tredje gang at man bevilger millionbeløp - mener vi man kan spare uten at norske interesser på noen måte blir skadelidende. Jeg vil også tilføye at for en bedrift som Hydro, som opererer på kvelstoffmarkedet, er det ikke uten betydning at det finnes utenlandske interesser. Kvelstoffmarkedet er jo under forandring for tiden, og for Hydro vil det også spille en meget stor rolle, hvorvidt Sverige vil gå inn for utvikling av sin egen kvelstoffindustri eller ikke. I den forbindelse tror jeg at man ikke styrker Hydros stilling ved systematisk å holde utenlandske interesser ute, hvilket jo også kan bli tilfelle for Sveriges vedkommende, hvis man fortsetter denne linjen.

Jeg tillater meg derfor å oppta det antydede forslag om at proposisjonen ikke bifalles.

Fjeld (komiteens formann og ordfører): Jeg skal ikke bruke mange ordene. Det komiteens flertall legger så stor vekt på, er departementets uttalelser om at det anser at det er av den største interesse at staten får størst mulig innflytelse i selskapet. Det er riktig som hr. Ingvaldsen sa, at de norske interesser utgjør 55,7 prosent med statens

interesser pluss den norske gruppe. Men komiteens flertall er av den oppfatning at statens interesser bør utvides, så de blir større enn de er i dag og at man nytter denne anledningen til å kjøpe opp av de aksjer som fremdeles måtte frembys til salgs. Det er ikke så svært mange som står igjen som ikke er innbyttet eller ikke godkjent. Det er bare 0,6 prosent slike aksjer. Jeg vil anbefale flertallets innstilling.

Presidenten: Hr. Ingvaldsen har tatt opp forslag om at proposisjonen ikke bifalles.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Industridepartementet på vegne av staten fortsetter hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap for inntil kr. 1 000 000 som posteres i statsregnskapet under kap. 1009, Tilfeldige utgifter i alminnelighet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og Ingvaldsens forslag ble innstillingen bifalt mot 18 stemmer.

Hambro: Skjønt utenriksministeren ikke er til stede, vil jeg rette en anmodning til ham og til Regjeringen.

Vi har to saker som er offentlige saker. Det ene er en innstilling om meldingen om dommen i fiskerisaken i Haag, og det annet er en lovsak om lengden av vår sjømil langs kysten. Jeg vil henstille at før de saker behandles offentlig, må vi få et kort hemmelig møte som gir anledning til å uttale noen av de ting i denne sak som det er vanskelig å uttale for åpne dører.

Protokollen ble deretter opplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 11,05.